
ЛІНГВОДИДАКТИКА ТА СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Отримано: 20 серпня 2021 року
Прорецензовано: 6 вересня 2021 року
Прийнято до друку: 20 вересня 2021 року
e-mail: yurii.zablotskyi@oa.edu.ua
DOI: 10.25264/2519-2558-2021-11(79)-3-7

Заблоцький Ю. В. Використання інтернет-інструментів в умовах дистанційного навчання для вивчення іноземної мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 11(79). С. 3–7.

УДК: 004.738.5: 378.147

Заблоцький Юрій Валерійович,
викладач,
Національний університет «Острозька академія»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ІНСТРУМЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено питанню впровадження сучасних інтернет-інструментів для організації занять з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Розглянуто можливості застосування сучасних освітніх технологій на усіх етапах навчального процесу: від розробки та розміщення необхідних матеріалів до перевірки та оцінювання знань студентів. Проаналізовано переваги використання конкретних систем автоматизованого вивчення мови для розвитку різних мовленнєвих навичок для аудиторної та самостійної роботи. Охарактеризовано роль викладача в організації навчального процесу за допомогою інтернет-інструментів на кожному етапі дистанційного навчання.

Ключові слова: навчальний процес, вивчення іноземної мови, дистанційне навчання, інтернет-інструменти, системи автоматизованого вивчення мови.

Yurii Zablotskyi,
lecturer,
National University of Ostroh Academy

INTERNET TOOLS USE IN FOREIGN LANGUAGE STUDY DURING REMOTE LEARNING

The article analyzes the implementation of modern internet tools into the foreign language learning process during remote studying process. The paper presents the influence of modern digital technologies on the educational process and its participants concluding the inevitable necessity of using digital tools for effective organization of online study.

Developed in the second half of the 20th century, CALL (Computer Assisted Language Learning) systems have been successfully used in the language learning environment. Providing teachers and learners with some obvious benefits like better personalization, higher motivation and automation, early CALLs demanded a lot of resources and were quite complicated in developing, installing and using. With the technological progress and emerging of the Internet, these systems evolved into modern digital user-friendly tools turning conventional learning process into entertainment environment.

Modern web based learning systems has provided the unlimited possibilities for learners and teachers alike. Language learners can design their own studying process by choosing a school, a place, time, and pace for their study. New technologies have benefited teachers greatly providing them with effective tools for creating, storing and delivering their studying materials. The benefits and drawbacks of the modern internet-tools for developing different language skills as well as for summative and formative assessment has been analyzed in the paper.

Key words: studying process, foreign language learning, online study, Internet tools, CAAL.

Постановка наукової проблеми та її значення. Цифрові технології безповоротно увійшли в усі сфери сучасного суспільства. Освітня галузь не стала винятком, а сфера вивчення іноземних мов перетворилася на лабораторію з розробки нових методів, принципів та інструментів для її вивчення і викладання. Сьогодні доступні практично необмежені можливості вивчення іноземної мови. Бажаючі оволодіти мовою можуть самі вибирати школи, курси, платформи вивчення, викладачів, рівні та підручники. Навчальний процес став як ніколи гнучким, клієнт обирає час, тривалість та об'єм курсу вивчення. Самостійне вивчення стало як ніколи доступним, проте попит на викладача, курси та школи лише збільшується. Оскільки, технології можуть ефективно підтримувати навчальний процес, але не здатні повною мірою замінити викладача [18, с. 84].

Суттєво змінилося й життя викладача іноземної мови. Він більше не виконує функцію єдиного джерела знань, а виступає в якості інструктора чи наставника, що, в свою чергу, надає можливість впровадження індивідуально-орієнтованого навчального досвіду [12, с. 16]. З іншого боку, у сьогоденнішніх реаліях викладач взагалі, і викладач іноземної мови зокрема, має добре розумітися не лише на методиці викладання предмету чи основах вікової психології, а й – на технологіях. Щоб успішно надавати освітні послуги, сучасний викладач повинен володіти цілим рядом цифрових навичок: користуватися ПК та пакетом офісних програм, мати обліковий запис у соціальних мережах, користуватися системами обміну повідомленнями,

вміти працювати з системами віддаленого навчання, скласти інфографіки, редагувати аудіо та відео матеріал, вести електронний щоденник тощо. Це накладає ряд вимог і вимагає чимало часу для оволодіння новими навиками й інструментами, проте, активне залучення кіберпростору допомагає зробити процес вивчення іноземної мови цікавішим та ефективнішим.

Метою статті є комплексний огляд сучасного цифрового інтернет-інструментарію для організації викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання. Проведений аналіз дає чітке розуміння базових засад ефективного використання цих технологій та допомагає краще зорієнтуватися в розмаїтті наявних програм та платформ. Більшість описаних інструментів було апробовано у процесі вивчення англійської мови за навчальним підручником SpeakOut Advanced (Pearson) на другому курсі факультету романо-германських мов Національного університету «Острозька академія» в період дистанційного навчання навесні 2020 – восени 2020 року.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема використання новітніх технологій у процесі вивчення іноземних мов завжди була у фокусі уваги вітчизняних і зарубіжних учених. Інтерес до цієї теми значно зріс після появи у XXI столітті відкритих освітніх ресурсів (OER) та масових відкритих онлайн курсів (MOOC) [16, с. 75], які, з одного боку, надали широкі можливості для організації самостійного дистанційного навчання, а з іншого, – спонукали освітні установи та викладачів до співпраці, реорганізації навчальних матеріалів, програм та планів [17, с. 127]. Серед вітчизняних науковців тему впровадження нових інформаційних технологій на різних рівнях освітнього процесу піднімалися С. Литвиною [6], Л. Морозовою [7], Т. Грановською [3], Г. Ткачук [9]. Окремо варто зазначити, що питання використання новітніх технологій для вивчення іноземних мов також досліджували такі вітчизняні науковці: А. Володько [1], Т. Воронцова [2], Д. Колонато [4], О. Смірнова [8]. Пожвавлення серед дослідників нових технологій викликала поява систем автоматизованого вивчення мови (Computer Assisted Language Learning). Такі спеціалізовані інструменти з'явилися в другій половині 20 століття, а тому питання їхнього застосування у навчальному процесі досліджено недостатньо й фрагментарно. Серед вітчизняних учених це питання розглядала Жицька С. [21]. Деяко активніше тема вивчається зарубіжними вченими [14; 15; 17; 20]. Проте запровадження дистанційного навчання продемонструвало, що далеко не всі надавачі та здобувачі освітніх послуг були готові до такої ситуації [5]. Тому, комплексний аналіз використання інформаційних технологій для вивчення іноземних мов є надзвичайно актуальним особливо в умовах дистанційного навчання й цілковитої невизначеності щодо переходу до умов традиційного навчального процесу.

Результати та дискусії. Дистанційне навчання було впроваджено як вимушена міра на розповсюдження коронавірусної інфекції у березні 2020 року. І 135 країн, включаючи Україну, закрили заклади освіти на карантин, зупинивши освітній процес для понад 1 254 мільярд учнів (72,9% учнів в світі) [5]. Фактично усі заклади освіти закінчували навчальний рік в режимі онлайн. А 2020-2021 навчальний рік розпочався із змішаної форми навчання, діяли зональні обмеження. Аритмія у навчальному процесі тривала до листопада 2020 року, коли більшість закладів вищої освіти знову перейшли на дистанційну форму навчання. Схожу ситуацію можемо спостерігати і на початку 2021 року. Спочатку загальнодержавний локдаун з 8 по 24 січня, потім поступовий вихід на навчання у закладах вищої освіти у дистанційному режимі. Складно передбачити як перебіг Covid-19 буде впливати на режим навчання в Україні. Проте, вже сьогодні зрозуміло, що вміння працювати дистанційно з використанням сучасних цифрових технологій – це вимога часу не залежно від епідеміологічної ситуації. А вже однією із базових освітніх компетенцій XXI століття вважається «цифрова» освіченість, яка поєднує в собі «інформаційну», «медійну» й «технологічну» освіченість [17, с. 130]. Здобуття освіти дистанційно вже давно практикується у всьому світі і чимало здобувачів вважають таку форму зручнішою, зазвичай дешевшою, а відтак доступнішою.

До систем автоматизації вивчення мови (САВМ) відносять програми для перевірки орфографії, електронні підручники та словники, електронні мовні корпуси, програми для перевірки засвоєння різних умінь і навичок, застосунки для презентації нового матеріалу, програми для індивідуального та групового спілкування та обміну ресурсами, комплексні платформи, які дозволяють створювати власні завдання, інтегрувати нові ресурси, щоб доповнювати існуючі програми вивчення іноземної мови. Перші системи існували у вигляді складних програм, які потрібно було встановлювати на комп'ютер, проте з розвитком інтернету та поширенням смартфонів такі системи перемістилися у веб-простір. САВМ – це не стільки самі інструменти, скільки інтерактивний метод вивчення мови, де комп'ютерні технології використовуються у навчальному процесі для презентації матеріалу, його засвоєння та оцінювання роботи студентів [14, с. 5]. В умовах пандемії та після переходу до дистанційного навчання саме інтернет-платформи виявилися надзвичайно зручними, оскільки у повній мірі забезпечували комплексні потреби викладача і студента.

Використання різних САВМ дозволяє вдосконалити процес вивчення іноземних мов. Серед переваг використання дослідники називають гнучкість, автономність, інтерактивність [15]. Цифрові технології у поєднанні з цікавими комунікативно орієнтованими завданнями з використанням автентичного матеріалу значно підвищують мотивацію до вивчення іноземної мови. Такі інструменти допомагають персоналізувати навчальний процес, надають миттєвий зворотній зв'язок між учасниками освітнього процесу, забезпечують безперервний доступ до навчального матеріалу. Усі ці фактори, безперечно, ефективно доповнюють сучасну концепцію комунікативного підходу до вивчення іноземних мов.

Не зважаючи на очевидні переваги використання систем автоматизації вивчення мови, існують деякі перешкоди на шляху до їх масового впровадження в освітньому процесі. До них належать:

- наявність доступу до якісного інтернет-зв'язку та необхідного обладнання;
- фінансові можливості сімей як у забезпеченні учнів якісними смартфонами чи персональними комп'ютерами, так і доступом до платних САВМ (хоча більшість програм і дають можливість безкоштовного використання, проте зазвичай доступні або лише окремі функції, або існують обмеження в кількості проєктів, що можна створити, або загального простору в межах облікового запису);
- невеликий досвід і недостатній рівень навичок використання комп'ютерних технологій як серед учнів так і серед викладачів [21, с. 27].

Щоб не перетворити процес вивчення іноземної мови у процес вивчення цифрових технологій, важливо також пам'ятати про збалансоване використання цих систем. Зрештою, навіть найсучасніші програми не можуть однаково добре забезпечити всі необхідні складові вивчення іноземної мови.

Для ефективної організації дистанційного навчання викладач, у першу чергу, потребує робочий простір, який дає змогу планувати освітню діяльність, зберігати всі необхідні ресурси, контролювати успішність студентів. Успішно з таким завданням справляються системи організації навчальної діяльності (Learning Management System). Прикладами таких систем є безкоштовні платформи Classdojo та Edmodo, які пропонують широкий спектр можливостей щодо планування, організації навчального матеріалу, мають опцію щоденника та можуть залучати не лише вчителів та учнів, але й батьків. Окрім іншого, ці платформи також надають можливість двосторонньої комунікації у поза навчальний час. Популярним інструментом для організації навчальної діяльності є платформа Google Classroom. Система проста в користуванні, має увесь необхідний функціонал для ефективної організації навчального середовища, дозволяє розміщувати робочі матеріали з локального або хмарного диску, містить хороший функціонал для написання та перевірки письмових завдань. Система не має вбудованого засобу для проведення онлайн зустрічей, проте прихильники сервісів компанії Google можуть теж безкоштовно використовувати інструмент для організації конференцій з можливістю демонстрації екрана спікера та засобом спілкування під назвою Google Meet.

Важливим компонентом організації синхронних занять онлайн є засіб проведення конференцій. Окрім уже згаданого сервісу від компанії Google, активно використовуються в навчальному процесі такі платформи як Skype та Zoom. Значної популярності на початку карантину набула система Zoom. Платформа пропонує безкоштовний і досить якісний відео та аудіо зв'язок, надає можливість спілкуватися через короткі текстові повідомлення, а також співпрацювати через віртуальну дошку. Надзвичайно популярним у викладачів іноземних мов елементом цього продукту є функція організації роботи студентів у сесійних залах. Ця опція дає можливість швидко і легко організувати роботу студентів у парах чи групах автоматично чи за вибором викладача. Як відомо, можливість відпрацювання окремих навичок в парному чи груповому режимі є дуже цінною у процесі вивчення мови. Безкоштовна версія дає можливість залучати до 100 користувачів, сесія триває 40 хвилин, що складає певні обмеження для занять, що тривають довше.

Вивчення та поповнення словникового запасу студента є невід'ємною, проте не завжди захопливою частиною процесу освоєння іноземної мови. Враховуючи досить великі об'єми нових слів, які потрібно вивчити, а також обмежений аудиторний час, онлайн інструменти для роботи з вокабуляром виглядають доволі перспективними інструментами як для використання в межах аудиторії, так і для додаткової самостійної роботи поза нею [20, с. 199]. Функціонал цих програм побудований на принципі інтервального повторювання [19, с. 58], на яке у викладача не завжди є час та можливість на занятті, а у студента навика і терпіння робити це самостійно, тоді як організація повторюваних алгоритмів не складає жодних проблем для комп'ютерної програми. Такі програми подають матеріал для вивчення в інтерактивній формі, часто у вигляді гри, перетворюючи процес вивчення нових слів на захопливу діяльність, заохочуючи студентів до самостійної роботи та заощаджуючи час на заняттях. Щоправда, викладач, все ж таки, має витратити певний час на підготовку необхідних слів, проте процес цей у більшості програм частково автоматизований і не займає багато часу. Популярними інтернет-системами для вивчення та перевірки нових слів є Brainscape та Quizlet. Системи прості в користуванні, більшість функцій доступні безкоштовно, мають декілька режимів перевірки засвоєння матеріалу. Студенти отримують доступ до платформи через комп'ютер чи телефон, обирають час та темп вивчення, а також можуть створювати власні набори слів для самостійного вивчення.

Непростою у концептуальному плані є ситуація довкола питання щодо вивчення граматики іноземної мови. Еволюція вивчення граматики пройшла довгий шлях від суто лінгвістичного підходу з формальними правилами та нескінченими тренувальними вправами до вивчення граматики як комплексної комунікативної мовленнєвої діяльності, де серед іншого, важливе місце зайняли системи автоматизованого вивчення граматики. Не зважаючи на те, що перші програми для вивчення та засвоєння багато в чому нагадували традиційний механічний підхід, з часом розробникам цих інструментів вдалося покращити інтерактивність процесу, індивідуалізувати навчання, зробити завдання більш розважальними і креативними та й, у цілому, покращити комунікативну складову процесу вивчення іноземної мови [14, с. 38]. Тому сучасні онлайн інструменти для вивчення граматики повною мірою здатні мотивувати студента, пропонують індивідуальний підхід до вибору рівня складності завдань, часу та темпу навчання, забезпечують студентів не лише «сухими» правилами й інструкціями, а й пропонують механізми аналізу помилок, щоб краще зрозуміти відповідне граматичне явище. Використання таких інструментів урізноманітнює роботу на заняттях і може використовуватися у якості домашньої чи додаткової самостійної роботи. Прикладами онлайн-інструментів для інтерактивного вивчення граматики є сайти <https://www.englishclub.com/grammar>, <https://www.perfect-english-grammar.com>, <https://www.english-grammar.at>. Граматичні вправи з цих інструментів дуже легко розташувати в структурі онлайн курсу, наприклад в системі Google Classroom, забезпечивши студентам постійний доступ до тренування та аналізу. Зазвичай, пояснення до завдань короткі, вправи різноманітні й не займають багато часу, студент може отримати підказку і виконати вправу ще раз. Проте, варто чітко усвідомлювати нездатність студента повною мірою контролювати власний темп навчання і не зловживати кількістю таких завдань, щоб не знизити мотивацію до вивчення мови взагалі.

Першочерговою метою використання САВМ для розвитку навичок усного мовлення полягає у забезпеченні середовища, яке заохочує до спілкування та забезпечує широкі комунікативні можливості для використання навичок усного мовлення [14, с. 52]. Не зважаючи на значні досягнення в розвитку штучного інтелекту, комп'ютерні програми все ще не можуть запропонувати повноцінної заміни партнера для спілкування. Проте, є ряд інструментів, які можуть деякою мірою доповнювати розвиток мовленнєвих навичок. Головна їхня перевага полягає в тому, що, як і будь які технології, вони є цікавими для молодих людей, розвивають їхню цифрову компетенцію, здатні мотивувати. В умовах дистанційного навчання, часто, коли камери у студентів вимкнуті з якихось причин, досить складно проводити групові дискусії. Відсутність зорового контакту, неможливість фізично організувати студентів у дві різні групи, відсутність засобу фіксації основних тез учасників, а також реакції учасників дискусії можуть значно знизити продуктивність й ефективність такої діяльності. Цікавий функціонал пропонує платформа Kialo (<https://www.kialo.com>). По-перше, на платформі вже є багато готових тем для дискусій з тезами та аргументами користувачів, що може, як мінімум, допомогти викладачеві зорієнтуватися самому та скерувати студентів у пошуку необхідної інформації. По-друге, викладачі можуть створювати свої дискусії та навіть ділитися зі своїми колегами. Цінність платформи полягає в тому, що вона дозволяє у текстовій формі організувати основні тези дискусії. Учасники

бачать ці тези на екрані, можуть додавати свої аргументи й коментувати аргументи інших, є можливість голосувати за ті чи інші сильні аргументи. Викладач може відслідковувати дописи учасників, а також отримати звіт про активність студентів. Звичайно, сама лише система не є запорукою успішної дискусії, проте, в умовах певних обмежень, допомагає структурувати дискусію, слідкувати за її розвитком та контролювати її хід.

Навички читання займають вагомий частку процесу опанування іноземної мови й, очевидно, теж потрапили у фокус уваги розробників інтерактивних інструментів вивчення мови. Останнім часом можемо спостерігати зміну сприйняття процесу читання та процесу навчання читання від пасивного процесу отримання інформації до інтерактивного процесу освоєння іноземної мови [14, с. 59]. У процесі читання тексту студенти практикують такі необхідні навички: активують словниковий запас, спостерігають використання граматичних та синтаксичних конструкцій, навчаються передбачати хід подій, використовуючи попередній лінгвістичний та енциклопедичний досвід, запускають процес критичного мислення, намагаючись логічно пов'язати події та декодувати імплікативні повідомлення. Світова мережа пропонує різноманітні тексти, які можуть бути ефективно використані як для групового так й індивідуального навчання: електронні художні тексти, газети й журнали, блоги й короткі текстові повідомлення, мовні корпуси й конкорданси. Використання цих сучасних автентичних текстів у процесі вивчення англійської мови дає можливість підвищити рівень мотивації, залучення та інтерактивності студентів, оскільки вони знайомлять студента з реальними подіями сучасного англомовного середовища, а відтак з «живим» використанням мови. З іншого боку, на відміну від традиційного процесу, де більшість текстів є адаптована під потреби того, хто вивчає, такі тексти вимагають ретельнішого аналізу з боку викладача у процесі відбору, підготовки та розробки завдань [10, с. 4]. Крім зазначених «вільних» ресурсів, існують програми, розроблені спеціально для розвитку навичок читання англійської мови (<https://newsela.com>, <https://www.scholastic.com>). Чудово зарекомендувала себе безкоштовна платформа для розвитку навичок читання англійської мови Commonlit (<https://www.commonlit.org/en>). Платформа містить велику кількість різноманітних текстів різної тематики, складності, розміру. Є можливість створити власну класну кімнату й запросити своїх студентів. Процес вибору й призначення тексту швидкий та інтуїтивно зрозумілий. Працюючи з електронним текстом, студенти можуть робити нотатки, увімкнути режим прослуховування тексту, миттєво перекладати незнайомі слова. Викладачі отримали можливість швидко підібрати автентичний текст відповідно до рівня складності й тематики, використовувати готові й додавати свої власні завдання, читати відгуки й коментарі студентів і відразу реагувати на них, відстежувати роботу й отримувати детальні звіти про діяльність студентів у межах відповідного завдання. Окрім того, тексти додатково супроводжуються відеоматеріалами по темі читання, які викладач може використати для організації дискусії.

Оцінювання є надзвичайно важливим і водночас досить не простим елементом освітнього процесу. Оцінювання має охоплювати комплекс навичок і вмінь, містити чіткі й прозорі критерії, відбуватися у зрозумілій для учасників навчального процесу спосіб. Оцінювання мовленнєвих навичок за допомогою технічних засобів є ще складнішим, оскільки включає не лише визначення рівня володіння відповідними навиками, але й сам процес демонстрування цих навиків [13, с. 146–149]. Особливо складно провести об'єктивне оцінювання на заняттях іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Низька якість зв'язку, неможливість у повній мірі спостерігати відповіді студентів, низький рівень цифрових навичок учасників процесу, обмеженні можливості контролю можуть створювати перешкоди для об'єктивного та неупередженого оцінювання. Окрім комплексних фінальних тестів, науковці зазначають, що короткі проміжні форми контролю різних навичок допомагають зробити процес оцінювання об'єктивнішим, цікавішим, зрозумілішим [11]. Сьогодні для викладачів доступні різноманітні інструменти з різним набором функцій для проведення оцінювання. Щоб провести проміжний контроль у цікавій інтерактивній ігровій формі можна використати платформи Kahoot, Socrative чи Quizizz. Ці програми пропонують можливість створення поточного оцінювання від звичайних коротких чи тестових питань до групових змагань у вигляді онлайн гри. Такий формат знижує рівень стресу, заохочує студентів до навчання, адже вони не лише відповідають на питання, але й змагаються між собою. Крім створення власних тестових завдань, системи пропонують велику кількість уже готових тестових завдань на різні теми, які були розроблені іншими користувачами платформи. Цікавим комплексним рішенням є інтернет-система Nearpod. Nearpod – це інтернет-платформа для інтегрованого навчального середовища, яка дає можливість викладачам створювати презентації, організовувати інтерактивну співпрацю в групах та оцінювати студентів як за допомогою звичайних тестів, так і за допомогою використання ігор. Платформа підтримує велику кількість форматів медійних документів, дозволяє безпосередньо інтегрувати відео чи аудіо, або додавати матеріали безпосередньо з мережі інтернет. Студенти можуть отримати доступ через комп'ютер або мобільний телефон без реєстрації. Платформа може використовуватися як для синхронного, так і для асинхронного режиму проведення занять. Діяльність студентів легко відслідковується, є можливість отримати звіт про роботу окремого студента чи групи. Викладач може створювати власні інтегровані заняття або знайти відповідні елементи уроків серед великої кількості вже готових матеріалів. Увесь спектр функцій системи можна використовувати безкоштовно, проте є певне обмеження щодо використання простору для зберігання матеріалів.

Висновки. Останні дослідження в галузі педагогічної діяльності демонструють, що в сьогоденнішому цифровому світі сучасні технології навчання здатні суттєво вдосконалити навчальний процес. Численні розробки у сфері вивчення іноземних мов також значною мірою допомагають студентам досягти власних навчальних цілей відповідно до їхніх індивідуальних здібностей та темпу і сприяють розвитку базових життєвих компетенцій. Представлені у цікавій та ігровій формі завдання сприяють розвитку творчості, розвивають критичне мислення. Інтернет-інструменти для вивчення мови самі по собі побудовані на принципі ефективної комунікації, тому безперечно сприяють вдосконаленню комунікативних навичок та співпраці. Зусилля студентів, скеровані на опанування цих технологій, розвивають здатність до навчання, мотивуючи до безперервного навчання, що, за умов швидкого старіння знань, є надзвичайно актуальним.

Безперечно, список інтернет-інструментів, представлений у статті, далеко не повний. Проте, у процесі підготовки курсу в умовах дистанційного навчання важливо пам'ятати, що самі лише інструменти відіграють додаткову роль і повинні, в першу чергу, забезпечувати досягнення навчальних цілей. Важливішим фактором для ефективної організації дистанційного навчання є ретельне планування занять та чітке бачення застосування відповідних технологій в кожному конкретному випадку. Щоб не перевантажувати навчальний процес, викладач має сфокусуватися на обмеженій кількості перевірених інтернет-інструментів, які дійсно працюють і сприяють продуктивній освітній діяльності.

Література:

1. Володько А. М. Діахронічний аналіз використання інформаційно-комунікаційних технологій для навчання іноземних мов. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 25. С. 88–89.
2. Воронцова Т. Ю. Використання нових інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2014. Вип. 1 (73). С. 171–174.
3. Грановська Т. Я. Готовність учителів природничих наук до застосування мобільних технологій для навчання учнів. *Open educational e-environment of modern university*. 2019. № 7. С. 30–39.
4. Колонута Д. К. Сучасні технології у викладанні іноземних мов. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 33. С. 92–94.
5. Лимонова Н. Яким чином пандемія вплинула на онлайн-навчання: цифри та статистики. 2020. Освіта нова: вебсайт. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/3894-yakym-chynom-pandemiia-vplynula-na-onlain-navchannia-tsyfry-ta-statystyky> (дата звернення: 04.02.2021).
6. Литвинова С. Г. Технології навчання учнів у хмаро орієнтованому навчальному середовищі загальноосвітнього навчального закладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. Т. 47. № 3. С. 49–66.
7. Морозова Л. Дистанційне навчання на сучасному етапі, новітні технології викладання мовних та природничих дисциплін. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 10. С. 52–59.
8. Смірнова О. Доцільність використання сучасних інформаційних технологій у процесі навчання іноземній мові. *Науковий вісник мну імені в. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 4 (63). С. 149–154.
9. Ткачук Г. В. Особливості впровадження мобільного навчання: перспективи, переваги та недоліки. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 2. Т. 64. С. 13–22.
10. Ban R., Jin L., Summers R., Eisenhower K. Integrating technology: Best-use practices for English language learners in content-based classrooms. 2005. URL: <https://works.bepress.com/lijin/8/> (дата звернення: 04.02.2021).
11. Boston C. The concept of formative assessment. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*. 2002. Vol. 8. URL: <https://scholarworks.umass.edu/pare/vol8/iss1/9> (дата звернення: 04.02.2021).
12. Bray, V., McClaskey, K. Make learning personal: The what, who, wow, where, and why. Thousand Oaks, CA: Corwin, 2015. 251 p.
13. Brown J. D. Language testing and technology. *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology* / Ed.: Farr F., Murray L. London : New York Routledge, 2016. P. 141–159.
14. CALL and foreign language education: E-textbook for foreign language teachers / I. Cimermanová et.al. Nitra: Constantine the Philosopher University, 2014. 111 p.
15. Derakhshan A. Computer assisted language learning (Call): Pedagogical pros and cons. *International Journal of English Language and Literature Studies*. 2015, Vol. 4 (3). P. 111–120.
16. Ebner M., Schön S., Braun C. More than a MOOC—Seven learning and teaching scenarios to use MOOCs in higher education and beyond. *Emerging Technologies and Pedagogies in the Curriculum*. / Ed.: Yu S., Ally M., Tsinakos A. Singapore : Springer Nature Singapore Pte Ltd, 2020. P. 75–87.
17. Grimus M. Emerging technologies: Impacting learning, pedagogy and curriculum development. *Emerging Technologies and Pedagogies in the Curriculum*. / Ed.: Yu S., Ally M., Tsinakos A. Singapore : Springer Nature Singapore Pte Ltd, 2020. P. 127–152.
18. Innovating education and educating for innovation: The power of digital technologies and skills. Paris : OECD Publishing, 2016. 152 p.
19. Nation I. Learning vocabulary in another language. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 477 p.
20. Scott M., Chung-Ja K. Benefits of using CALL vocabulary programs to provide systematic word recycling. *English Teaching*. 2008. Vol. 63. No. 1. P. 199–216.
21. Zhytska S. A. Computer assisted language learning. *Information Technology and Security*. 2012. № 2 (2). С. 25–33.